

POSTANOWIENIE

30 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 30 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko K. N.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej K. N.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 29 grudnia 2022 r., I ACa 1260/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążania pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz powoda w postępowaniu kasacyjnym.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 grudnia 2022 r. pozwany K. N. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Powód wskazał, że w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) Czy w przypadku zainicjowania sporu na linii konsument - bank co do kredytu hipotecznego indeksowanego/denominowanego walutą franka szwajcarskiego dokonane przez konsumenta czynności (jak złożenie reklamacji czy wystąpienie z pozwem przeciwko bankowi) przed dniem wydania wyroku przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z 3 października 2019 r., C -260/18, pozostają bezskuteczne do czasu złożenia przez konsumenta oświadczenia o wiedzy w zakresie skutków dotyczących nieważności umowy ewentualnie do czasu pouczenia przez sąd konsumenta o skutkach dotyczących nieważności umowy?

2) Czy w przypadku zainicjowania sporu na linii konsument - bank co do kredytu hipotecznego indeksowanego/denominowanego walutą franka szwajcarskiego dokonane przez konsumenta czynności (jak złożenie reklamacji czy wystąpienie z pozwem przeciwko bankowi) przed dniem podjęcia uchwały składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021, III CZP/21, - zasady prawnej pozostają bezskuteczne do czasu złożenia przez konsumenta oświadczenia o wiedzy w zakresie skutków dotyczących nieważności umowy ewentualnie do czasu pouczenia przez sąd konsumenta o skutkach dotyczących nieważności umowy?

3) Czy w przypadku skierowania do banku pism takich jak: (1) reklamacja (wezwanie do zapłaty), (2) pozew, (3) wniosek o zawezwanie do próby ugodowej, w którym to piśmie powołano się na nieważność umowy kredytu indeksowanego/denominowanego kursem franka szwajcarskiego, bieg terminu przedawnienia roszczeń banku przeciwko konsumentowi rozpoczyna się w dacie odebrania przez bank tego pisma czy rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia następuje wraz z upływem innego terminu (w szczególności w dacie prawomocnego orzeczenia w przedmiocie nieważności umowy albo w dacie odebrania oświadczenia)?

Zdaniem skarżącego istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, tj.: 1) art. 120 § 1 k.c. w zw. z art. 118 k.c. w zw. z art. 119 k.c. przez niezastosowanie i uznanie, że rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia roszczeń banku z tytułu świadczeń nienależnych spełnianych w wyniku zawarcia umowy kredytu indeksowanego/ denominowanego kursem franka szwajcarskiego oraz

innych roszczeń rozpoczyna się dopiero w dacie trwałej bezskuteczności postanowień umownych, (co w praktyce oznacza wydłużenie ustawowych terminów przedawnienia do czasu uzyskania prawomocnego orzeczenia w sprawie, gdzie stwierdzono nieważność umowy kredytu a zatem do terminu przyszłego i niepewnego), co dodatkowo jest sprzeczne z zasadą wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP, w sytuacji gdy prawidłowe zastosowanie winno prowadzić do wniosku, że termin przedawnienia roszczeń banku wynika z k.c. i nie jest zależny od podjęcia bliżej nieokreślonego aktu woli albo wiedzy strony sporu sądowego;

2) art. 5 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 118 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że termin przedawnienia roszczeń banków przeciwko konsumentom ulega wydłużeniu do końca roku kalendarzowego, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia przepisu art. 5 ustawy zmieniającej doprowadza do wniosku, że przedawnienie następuje z upływem wcześniejszego terminu.

Powód Bank spółka akcyjna w W. (obecnie - syndyk masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.) we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego powiększonych o opłatę od pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy

dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen

przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, skarżący powinien wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie nie tylko dla praktyki sądowej, ale również dla rozstrzygnięcia wniesionej skargi (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że gdyby podzielić twierdzenia pozwanego o przedawnieniu roszczenia, w niniejszej sprawie zachodzą okoliczności wskazane w art. 117¹ § 2 k.c. Termin przedawnienia dla roszczenia nie należy do najdłuższych. W sytuacji gdyby przyjąć, że początek biegu przedawnienia wyznacza dzień 30 października 2017 r. długość okresu od upływu przedawnienia do chwili dochodzenia roszczenia jest niewielka. Wydawane w tego typu sprawach wyroki przez sądy powszechne były niejednolite. Dopiero wyrok TSUE z 3 października 2019 r. zaczął wyznaczać dominujący sposób ich rozstrzygania w sądach powszechnych. W toku postępowania strony modyfikowały swoje żądania, dostosowując je czy to do kształtującej się linii orzeczniczej czy też w reakcji na stanowiska drugiej strony. Ponadto wskazał, że powód dochodzi zwrotu oddanego do dyspozycji pozwanego kapitału, co do którego pozwany zaniechał jakichkolwiek wpłat od 2017 r. a jego postawa odbiega od postawy

zasadniczej większości konsumentów dochodzących swych praw w podobnych procesach, którzy rozliczają się z bankami po stwierdzeniu nieważności umowy kredytu. Sąd uznał, że również powyższe przemawia za odmową uwzględnienia terminu przedawnienia roszczenia powoda, o ile termin ten faktycznie upłynął.

Z powyższego wynika, że wbrew twierdzeniu skargi kasacyjnej Sąd *meriti* zastosował art. 117¹ k.c.

Argumentacja powoda wskazuje przy tym, że zmierza on w istocie do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienia w istocie mają zatem charakter pozorny i stanowią próbę obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Według poczynionych ustaleń, równolegle do sprawy, w której złożono przedmiotową skargę toczyło się przed Sądem Okręgowym w Katowicach postępowanie pod sygn. I C 47/18 z powództwa K. N. przeciwko kredytodawcy. Początkowo powód dochodził w nim roszczenia o zapłatę, z powołaniem na nieważność umowy kredytu z uwagi na sprzeczność umowy z przepisami prawa, dobrymi obyczajami oraz zasadami współżycia społecznego czy też z uwagi na jej pozorną. Pozew w tej sprawie został doręczony pozwanemu kredytodawcy w dniu 2 lutego 2018 r. Natomiast dopiero w toku procesu powód zmienił żądanie w ten sposób, że zamiast żądania zapłaty domagał się ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego z uwagi na zawarte w niej abuzywne postanowienia. Odpis pisma w tym przedmiocie bank otrzymał w dniu 18 października 2020 r. Zmiana żądania kredytobiorcy K. N. w sprawie I C 47/18 pozostawała w związku z wyrokiem TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, co wynika wprost z przywołanego pisma modyfikującego żądanie.

Zagadnienia przedstawione przez powoda nie zostały również prawidłowo oparte – co jest niezbędne - na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie

pozostawałyby w związku z podstawami wniesionego środka prawnego (zob. np. postanowienie SN z 26 listopada 2024 r., I CSK 2987/23). Nie ma przy tym znaczenia, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany zamieścił określone przepisy kodeksu cywilnego, skoro wynikają one z przytoczonych orzeczeń Sądu Najwyższego, a pozwany nie połączył ich w jednoznaczny sposób z konkretnym zagadnieniem wskazanym w skardze.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22).

Ponadto przesłanka kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. postanowienie SN z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Nieodzowne jest również, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 25 października 2023 r., I CSK 2926/23).

Wywody skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom. W szczególności w uzasadnieniu przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie wykazał on związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego, w sytuacji zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 117¹ k.c.

Zauważyć także należy, że powołane w uzasadnieniu wniosku orzeczenia nie zostały powiązane w wystarczający sposób z okolicznościami faktycznymi, na tle których zostały wydane. Uniemożliwia to z kolei stwierdzenie, czy podnoszona rozbieżność co do wykładni wskazanych we wniosku przepisów rzeczywiście występuje. Jak zostało to już omówione dla wykazania wystąpienia podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. niezbędne jest przytoczenie orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych ze wskazaniem, że dokonana w nich wykładnia danego przepisu nie jest jednolita. Podobnie pozwany nie wykazał – co jest wymagane – z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa w przedmiocie przywołanych w skardze regulacji jest niewystarczający, co jedynie mogłoby uzasadniać interwencję Sądu Najwyższego (zob. postanowienie SN z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1231/23).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]